Ulosottolaitos
Utsökningsverket

30.11.2021

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 163/2021 vp

Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Ulosottolaitos katsoo perustelluksi, että pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain sääntelyä täydennettäisiin kansallisista muutostarpeista johtuen. Kuten hallituksen esityksestä käy ilmi voimassaolevassa laissa pääsyoikeudet ja järjestelmän sisältö on rajattu hyvin suppeaksi, jolloin järjestelmää käytetään ja tultaisiin käyttämään hyvin vähän. Muutosesityksellä ei ole tarkoitus laajentaa viranomaisten tiedonsaantioikeuksia, sillä voimassaoleva muu lainsäädäntö mahdollistaa tiedonsaannin vastaavien tietojen osalta kuin mitä järjestelmästä olisi saatavissa.

Esitetyn muutoksen tarkoituksena voidaan katsoa olevan se, että viranomaisten sähköinen tiedonsaanti tehostuu ja tietosuoja paranee tiedusteluiden osalta. Lisäksi on taloudellisesti kannattavaa mahdollistaa saman rekisterin käyttö usean viranomaisen tarpeisiin. Viranomaisilla, jotka esityksessä on tuotu esiin uusina tiedon käyttäjinä, on olemassa lainsäädäntöön perustuva oikeus niiden tietojen saamiseen, mitä järjestelmästä olisi saatavilla. Mikäli kuitenkin tietyn järjestelmän käyttö rajataan vain suppealle joukolle, aiheutuu ratkaisusta kuluja niin viranomaisille kuin tietoja luovuttaville luotto- ja maksulaitoksille.

Ulosottolaitoksen tämänhetkinen tietojensaantioikeus

Ulosottokaaren 3 luvun 48 §:n mukaan ulosottomiehen tulee olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta suorituksen saamiseksi hakijalle. Ulosottomenettelystä annetun asetuksen 5 §:n mukaan vireilletulon jälkeen tehdyn perusselvityksen (4 §) jälkeen vastaajan olinpaikan ja omaisuuden etsintää jatketaan, jos siihen on olosuhteen huomioiden aihetta. Omaisuutta etsitään tiedusteluilla ja selvityksillä. Ulosottokaaren 3 luvun 64 §:n mukaan ulosottomiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada jäljempänä laissa säädetyt tiedot, asiakirjat ja aineistot, jos ne ovat yksittäisessä ulosottoasiassa välttämättömiä täytäntöönpanoa varten. Välttämättömyyden arvioi ulosottomies.

Postiosoite / **Postadress**
PL 2, 00067 Ulosottolaitos

Asiakaspalvelu / **Kundtjänst**
029 565 8800

E-mail / **E-post**
hallinto.uo@oikeus.fi

Verkko-osoite / **Webbadress**
ulosottolaitos.fi

Ulosottokaaren 3 luvun 66 §:n mukaan sivullisen on kysyttäessä ilmoitettava ulosottomiehelle muun muassa onko velallisella häneltä tai velalliselta hänelle saatavia. Pankkitalletusten osalta luottolaitoksen on ilmoitettava muoto ja saldo sekä tilin maksuliike ja velallisella olevat tilien käyttöoikeudet.

Arvion mukaan ulosotto tekee vuosittain noin 10 miljoona pankkitiedustelua. Vaikka määrä on suuri, perustuu jokainen tiedustelu vastaavan ulosottomiehen arvioon tiedon välttämättömyydestä. Osittain tiedustelujen suuri määrä johtuu siitä, ettei ulosottoviranomaisilla useinkaan ole tietoa siitä, missä pankissa tai pankeissa ulosottovelallisella on tilejä. Näin ollen tiedusteluja lähetetään yhden velallisen osalta eri pankkeihin asiakkuuden selvittämiseksi.

Suurin osa tiedusteluista lähetetään sähköisesti rajapinnan kautta ulosoton Uljas-tietojärjestelmästä, jonne myös pankeilta saadut vastaukset palautuvat. Pankkitilitietoja pystyy järjestelmässä tarkastelemaan vain velallisen vastaava ulosottomies, vastaava kihlakunnanvouti ja erityistäytäntöönpanon virkamiehet. Pankkitiedusteluja tehdään edelleen myös sähköpostitse tai faksitse niihin pankkeihin, joihin ei ole rakennettu kyselyrajapintaa tietojärjestelmään.

Esitetyn muutoksen vaikutukset

Kuten edellä on tuotu esiin, esitetyllä kansallisella laajennuksella ei lisättäisi viranomaisten tiedonsaantioikeuksia.

Se, että useat viranomaiset voisivat käyttää samaa tiedonsaantikanavaa, olisi taloudellisesti huomattavasti kannattavampaa kuin se, että eri viranomaiset rakentaisivat omia rajapintaratkaisujaan luotto- ja maksulaitoksiin. Toimiala saisi säästöjä, kun rakennettavia ja ylläpidettäviä kanavia olisi vähemmän ja oletettavasti myös kyselyiden määrät vähentyisivät, jos ne saataisiin kohdistettua vain niihin tahoihin, jossa kyselyn kohteella on asiakkuus. Erityisesti koostavan sovelluksen käyttöönotto toisi säästöjä.

Koostava sovellus lisäisi myös kyselyiden kohteena olevien henkilöiden tietosuojaa. Koostavan sovelluksen kautta kaikki pankki- ja maksutilirekisterin ja tiedonhakujärjestelmän tiedot välittyisivät sähköisesti viranomaisen käyttämään tietojärjestelmään. Tietojärjestelmässä voidaan rajata tarkasti, ketkä voivat nähdä välitetyn tiedon sisällön. Lisäksi tehdyt tiedustelut ja tietojen katselu lokitetaan tietojärjestelmässä. Huomionarvoista on myös, että kun toimivaltainen viranomainen tekisi kyselyn Tullin koostavan sovelluksen kautta, tieto kysyvästä viranomaisesta ja kyselyn perusteesta jäisi koostavaan sovellukseen eikä sitä välitettäisi eteenpäin. Tämä parantaisi merkittävästi tietosuojaa ja vähentäisi mahdollisuutta käyttää väärin tietoa siitä, mikä viranomainen on pyytänyt tietoja.

Tilitapahtumatietojen saaminen rekisteristä

Ulosottolaitos pitää tärkeänä, että järjestelmää kehitettäisiin jatkossa siten, että sitä kautta olisi saatavissa myös tilitapahtumatiedot. Kuten edellä on kerrottu, on järjestelmästä saatavilla jo nyt tärkeää tietoa. Kuitenkin tilitapahtumatiedot ovat olennaisia

täytäntöönpanon laadukkaan onnistumisen kannalta. Mikäli näitä tietoja ei ole järjestelmästä saatavilla, tulee Ulosottolaitoksen jatkossakin rakentaa ja ylläpitää erillisiä rajapintoja luotto- ja maksulaitosten kanssa, jolloin taloudelliset hyödyt jäävät toivottua pienemmäksi kaikkien osapuolten osalta. Tilitapahtumatietojen lisääminen järjestelmään siirrettiin perustellusti jatkohankkeessa toteutettavaksi. Jatkohankkeen toteutumista tulee edistää.

Heidi Laine

kihlakunnanvouti